

Kortsluiting en aansluiting tussen leer- en instructiestrategieën

1 juli 2011

Auteur: Jan Vermunt

Volume: 40

Nummer: 5

Pagina's: 341-348

Documenten

- [vonk_jrg40_076.pdf](#)

341 kortsluiting en aansluiting tussen leer en instructiestrategieën jan vermunt zelfstandig keuzes kunnen maken omtrent studie en beroep en in staat zijn datgene te studeren waarvoor men heeft gekozen vereist van leerlingen zelfstandigheid in kiezen en leren in deze bijdrage worden leer en instructiestrategieën in secundair en hoger onderwijs beschreven zoals die werden aangetroffen in recent onderzoek mogelijke kortsluitingen en aansluitingen tussen leer en instructiestrategieën in secundair en hoger onderwijs worden opgespoord ter beschrijving en verklaring van aansluitingsproblemen hieruit worden mogelijkheden afgeleid om door middel van meer procesgericht en activerend onderwijs deze aansluitingsproblemen te verminderen en daardoor de mogelijkheden van leerlingen en studenten beter te benutten leerstrategieën en leerstijlen moeite hebben met het selecteren van wat in secundair en hoger meer en minder belangrijk is in de studie onderwijs stof juist omdat ze er niet in slagen grote hoeveelheden leerstof te reduceren tot de aanuit een leerpsychologische belangrijkste zaken valt deze leerstof voor belangstelling zijn we onder hen ook nauwelijks verder te verwerken ze zoek gestart naar de manier van vertonen stuurloos leergedrag in die zin dat leren en studeren van eerstejaars ze zich wel realiseren dat hun aanpak niet studenten aan de univer siteit volstaat en dat ze problemen hebben maar grote groepen studenten van ver dat ze geen goede oplossing kunnen beden schillende studierichtingen zijn hier ken om uit hun impasse te komen ze boe over uitgebreid ondervraagd analyse ken slechte studieresultaten van de gegevens wees uit dat in het algemeen vier typen leerstijlen bij studen studenten met een reproductiegerichte leer ten te onderscheiden zijn een ongerichte stijl maken veel gebruik van stapsgewijze een reproductiegerichte een betekenisge verwerkingsstrategieën ze leren veel uit richte en een toepassingsgerichte zie ver hun hoofd en hebben een gedetailleerde munt 1992 vermunt 1994a analytische werkwijze bij de sturing van hun leergedrag laten ze zich in hoge mate leiden studenten met een ongerichte leerstijl ko door de externe sturing zoals die door het men aan de verwerking van de studiestof onderwijs is aangebracht nauwelijks toe met name omdat

ze grote juli 2011 nummer 5 40e jaargang 342 de betekenisgerichte leerstijl wordt gekenmerkt door instructiestrategieën en merkt door een veelzijdig gebruik van een onderwijsstijl in secundair diepteverwerkingsstrategie met relaterende en hoger onderwijs structurerende en kritische verwerkingsactiviteiten studenten met deze leerstijl proberen wanneer we de gebruikelijke manier van informatie en leerinhouden te ordenen er doceren karakteriseren in termen van de hiërarchische relaties in te ontdekken en zelf mate van sturing die door het onderwijs na te denken over de juistheid van redenering wordt uitgeoefend op het leren van de leerling en gevolgtrekkingen ze sturen hun leerlingen kunnen globaal gesproken drie gedrag zelfstandig en raadplegen ook bron onderwijsstijlen worden onderscheiden een nennende buiten de verplichte studiestof om tot strakke gedeelde en losse sturing een beter begrip van de leerstof te komen bij een strakke sturing worden de meeste studenten met een toepassingsgerichte leeractiviteiten door het onderwijs leerstijlen slotte proberen wat ze leren voort kracht boek computer en d verricht die verdere te koppelen aan verschijnselen die deelt de leerstof in eenheden verduidelijkt ze kennen uit eigen ervaring ze proberen relaties tussen de onderdelen geeft aan wat leerinhouden te concretiseren door er voor belangrijk en minder belangrijk is toetst de beelden bij te bedenken en denken na over voortgang van de leerlingen geeft voorbeeld hoe de leerstof in de praktijk kan worden den motiveert de leerlingen zegt wat voor toegepast de volgende les geleerd moet worden enz gekarakteriseerd in termen van zelfstandig bij een gedeelde sturing activeert het onderheid in leren kan de ongerichte leerstijl ge wijs de leerlingen of studenten om dit type kenmerkt worden als tamelijk stuurloos de leeractiviteiten zelf uit te voeren de leer reproductiegerichte als in hoge mate extern kracht zet leerlingen bijvoorbeeld ertoe aan gestuurd en de betekenis en toepassings om zelf relaties tussen leerstofonderdelen te gerichte als zelfstandig een recente vergelijk bedenken leerstof te structureren hoofding tussen leerstijlen van studenten in het punten aan te geven voorbeelden te bedenken hoger onderwijs hoger beroepsonderwijs ken hun leeractiviteiten te plannen bewa hbo en wetenschappelijk onderwijs wo ken en bij te sturen als dat nodig is enz wijst uit dat ook het studeren van hbo studenten is te typeren met deze vier leerstijlen bij een losse sturing laat het onderwijs het wel bleek dat bij studenten in het hoger aan de leerlingen of studenten zelf over beroepsonderwijs relatief veel reproductie wanneer ze welke leeractiviteiten verrichten en toepassingsgerichte leerstijlen voorko en neemt die ook niet over men en bij universitaire studenten relatief veel ongerichte en betekenisgerichte roo in termen van zelfstandigheid wordt met sendaal 1994 uit studies bij leerlingen in een strakke sturing afhankelijk onzelfstandig de bovenbouw van het voortgezet secundair dig leergedrag bevordert wordt met een onderwijs havo en vwo bleken deze vier gedeelde sturing zelfstandig leergedrag ge stijlen ook in aanleg aanwezig te zijn domi stimuleerd en wordt met een losse sturing nant was hier echter de reproductiegerichte een beroep gedaan op het vermogen tot leerstijl roosendaal vermont 1993 rie zelfstandig leergedrag van leerlingen of stu del claus 1994 denten 40e jaargang nummer 5 juli 2011 343 in het algemeen gesproken en uitzonderin onderbenutting van de mogelijkheden van gen daar gelaten overheerst in het secundair leerlingen wat zelfstandig leren betreft in dair onderwijs de strakke sturing en

in het de situatie helemaal rechtsonder een losse hoger onderwijs de losse sturing de tussen sturing gecombineerd met een geringe zelf stap gedeelde sturing overheerst in geen standigheid is de afstand tussen wat het van beide onderwijscontexten is dit wellicht onderwijs verlangt van leerlingen of studenten een oorzaak voor aansluitingsproblemen ten en wat zij kunnen te groot en is er eveneens sprake van een negatieve kortsluiting in dat geval treden bij leerlingen of studenten gevoelens van hulpeloosheid op en kortsluiting en is de kans op uitval groot aansluiting tussen leer en instructiestrategieën hoewel aansluiting tussen leer en instructiestrategie evenwicht inhoudt betekent het in tabel 1 worden mogelijke kort en aan tegelijk stilstand wat ontwikkeling van vaar sluitingen tussen leer en instructiestrategie in zelfstandig leren bij leerlingen of studenten aangegeven op de diagonaal is studenten betreft vanuit dat laatste per sprake van aansluiting wanneer bijvoorbeeld spectief zijn vooral de positieve kortsluiting beeld leerlingen of studenten zelf niet goed interessant hierbij daagt het onderwijs in staat zijn hun leerprocessen te sturen en leerlingen of studenten uit die leer en denk het onderwijs doet dat voor hen sluiten activiteiten te gebruiken die zij nog niet leer en instructiestrategie op elkaar aan goed beheersen of nog niet uit eigen bewe linksonder dat is ook het geval als leerling gebruiken of studenten juist goed zelfstandig kunnen leren en het onderwijs een losse sturing het geringe voorkomen van activerende hanteert rechtsboven deze situaties represente op derwijsvormen gedeelde sturing in zo senteren evenwicht tussen leer en instructie wel secundair als hoger onderwijs kan niet strategieën en gaan gepaard met gevoel anders dan tot aansluitingsproblemen leidt van welzijn in alle andere gevallen is er den aangezien mensen over het algemeen sprake van kortsluiting die echter zowel zoeken naar evenwicht met de omgeving positief als negatief kan uitwerken waarin ze verkeren zal bij een langdurige strakke sturing door het onderwijs een op wanneer leerlingen of studenten bijvoorbeeld externe sturing gebaseerde leerstijl de beeld over meer vaardigheid in zelfstandig reproductiegericht gaan overheersen bij leren beschikken dan waar het onderwijs de leerlingen dat was precies de situatie die een beroep op doet is er sprake van nega in de onderzoeken van roosendaal ver tieve kortsluiting linksboven er wordt te munt 1993 en riedel claus 1994 werd weinig een beroep gedaan op de zelfstandig aangetroffen in de bovenbouw van het digheid van leerlingen of studenten en op secundair onderwijs wanneer deze leerling de langere termijn is zelfs het gevaar aanwezig vervolgens in een op losse sturing geba zig dat door gebrek aan toepassing hun seerde omgeving van het hoger onderwijs vaardigheid in zelfstandig leren vermindert terecht komen zijn negatieve kortsluiting terugval die situaties gaan gepaard met hulpeloosheid een ongericht leerstijl en gevoelens van verveling en bij grote uiteindelijk uitval bij grote groepen eerste afstand apathie en uitval er is sprake van jaarsstudenten het gevolg rechtsonder in de juli 2011 nummer 5 40e jaargang 344 tabel het in het secundair onderwijs aan vaak is er echter sprake van een vicieuze cirkel geleerde reproductief leergedrag doortrekkel leerkrachten constateren dat leerlingen ken in het hoger onderwijs waar sprake is niet goed zelfstandig kunnen leren en van een grote toename in hoeveelheden te nemen daarom de sturing van het leren verwerken studiestof en minder sturing door maar over leerlingen een diploma laten

de docent leidt tot studieproblemen die halen is tenslotte ook belangrijk gevolg sommige studenten wel maar velen ook hiervan is echter dat leerlingen ook niet niet op eigen kracht kunnen overwinnen leren om zelfstandig te leren leerkrachten raken gewend om deze strakke onderwijs maar ook binnen het secundair onderwijs stijl te gebruiken en hebben na verloop van kan een onderwijsstijl gebaseerd op strakke tijd ook vaak moeite een andere meer actieve sturing en voornamelijk kennisoverdracht verende onderwijsstijl te gebruiken maar tot kortsluiting leiden met name wanneer ergens zal deze cirkel doorbroken moeten leerlingen op allerlei terreinen buiten de worden om tegemoet te komen aan de school meer zelfstandigheid ontwikkelen en eisen die de hedendaagse samenleving ten binnen de school er geen toenemende aandacht van zelfstandig leerkeuze en muling van zelfstandige kennisconstructie arbeidsgedrag stelt plaatsvindt zullen bij groepen leerlingen gevoelens van verveling en uiteindelijk apathie gaan overheersen linksboven in de tabel waardoor uitval kan optreden tabel 1 kort en aansluitingen tussen leer en instructiestrategieën in secundair en hoger onderwijs vaardigheid secundair onderwijs hoger onderwijs in zelfstandig leren van mate van sturing door het onderwijs leerlingen of studenten strak gedeeld los hoog negatieve kortsluiting negatieve kortsluiting aansluiting uitval terugval evenwicht apathie verveling goed gevoel gemiddeld negatieve kortsluiting aansluiting positieve kortsluiting terugval evenwicht vooruitgang verveling goed gevoel uitdaging laag aansluiting positieve kortsluiting negatieve kortsluiting evenwicht vooruitgang uitval goed gevoel uitdaging hulpeloosheid

40e jaargang nummer 5 juli 2011 345 van kortsluiting naar de laatste jaren zijn er in Nederland een aansluiting aantal initiatieven van de grond gekomen om deze ontwikkeling te bevorderen zoals ontwikkelen van vaardigheid in zelfstandig op beleidsmatig niveau bijvoorbeeld de leren kan worden opgevat als een verschuifstuurgroep profiel tweede fase voortgezet ving van een strakke via een gedeelte naar onderwijs 1994 heeft gedaan een losse sturing van leerprocessen door het onderwijs onder gelijktijdig onderwijs in in de wetenschap wordt onderzoek verricht zelfstandige leer en denkstrategieën om zo naar het zelfstandig leervermogen van leer te komen van een lage via een gemiddelde leerlingen en studenten en naar mogelijkheden naar een hoge mate van zelfstandigheid in om dit vermogen te vergroten bv van leren dat type onderwijs wordt wel aangehouden Wolters 1992 Boekaerts Simons duid met procesgericht onderwijs onderwijs 1993 Lodewijks 1993 ook in de praktijk gericht op de processen van kennisverwer worden op een groeiend aantal scholen ving en gebruik zie Vermunt 1994b het voor secundair onderwijs pogingen gedaan is een type onderwijs waarin binnen het het zelfstandig leren van leerlingen te bevoorkeuhoudelijke onderwijs de nadruk ligt op deren zie bv Roosendaal Thijssen kunst ervoor zorgen dat leerlingen en studenten Bruyns 1995 in het hoger onderwijs zijn er de goede leer en denkactiviteiten verrichten initiatieven om eerstejaarsstudenten wat de om hun kennis van de vakinhoud op te bouwen sturing van hun studiegedrag betreft niet wen te veranderen en te gebruiken het meer in het diepe te gooien maar door zorgt er niet alleen voor dat leerlingen de middel van activerend onderwijs de overvakinhoud leren maar ook dat ze leren hoe gang naar de uiteindelijk gewenste losse zedergelijke vakinhouden zelfstandig kunnen sturing te vergemakkelijken voorbeelden

nen leren het vergt meer aandacht voor hiervan zijn op beleidsmatig niveau de aan wat de leerling moet leren en minder voor bevelingen van de commissie studeerbaar wat de leerkracht moet onderwijzen het heid wijnen e a 1992 de praktische sug bevorderen van activerende onderwijsvoor gesties voor activerend onderwijs van smit men zowel in de bovenbouw van het hulshof en willems 1994 en de invoering secundair onderwijs als in het begin van het van studentgericht onderwijs aan de katho hoger onderwijs kan een belangrijk deel lieke universiteit brabant nu universiteit van de aansluitingsproblemen tussen secun van tilburg nvdr schellekens 1991 om dair en hoger onderwijs wegnemen en bij van kortsluiting echt naar aansluiting te dragen tot een betere benutting van de komen verdienen deze initiatieven dan ook mogelijkheden van leerlingen en studenten op grotere schaal navolging jan vermunt centrum voor onderwijs en leren universiteit utrecht j vermunt uu nl juli 2011 nummer 5 40e jaargang 346 bibliografie boekaerts m simons p r j 1993 leren en instructie psychologie van de leerling en het leerproces assen dekker van de vegt lodewijks j g l c 1993 de kick van het kunnen over arrangement en engage ment bij het leren inaugurale rede uitgesproken aan de katholieke universiteit bra bant tilburg mesoconsult riedel claus i 1994 het leren van jong volwassenen op havo vwo niveau til burg katholieke universiteit brabant sectie onderwijs en opleidingspsychologie roosendaal l a 1994 verschillen in leerstijlen tussen hbo en wo studenten een meta onderzoek tilburg katholieke universiteit brabant sectie onderwijs en oplei dingspsychologie roosendaal l a thijssen a kunst bruyns b l m 1995 werken met zelfstandig leren volgens de procesgerichte instructie tilburg theresialyceum roosendaal l a vermunt j d h m 1993 congruenties en fricties tussen leer en instructiestrategieen paper gepresenteerd op de onderwijs research dagen maas tricht mei 1993 schellekens h m c 1991 studentgericht onderwijs gespreksnotitie ter introductie van een meerjarig onderwijsvernieuwingsproject van de katholieke universiteit bra bant tilburg katholieke universiteit brabant smit n j hulshof m j f willems j m h m red 1994 beïnvloeden van stu deergedrag utrecht vereniging van samenwerkende nederlandse universiteiten stuurgroep profiel tweede fase voortgezet onderwijs 1994 tweede fase scharnier tussen basisvorming en hoger onderwijs den haag stuurgroep profiel tweede fase voortgezet onderwijs van hout wolters b h a m 1992 cognitieve strategieen als onderwijsdoel inau gurale rede uitgesproken aan de universiteit van amsterdam groningen wolters noordhoff vermunt j d h m 1992 leerstijlen en sturen van leerprocessen in het hoger onder wijs naar procesgerichte instructie in zelfstandig denken academisch proefschrift katholieke universiteit brabant lisse swets zeitlinger 40e jaargang nummer 5 juli 2011 347 vermunt j d h m 1994a leerstijlen in j j peters r j j m van ommeren p w j schramade j g l thijssen red gids voor de opleidingspraktijk visies modellen en technieken houten bahn stafleu van loghum p 6 18 ver 1 15 vermunt j d h m 1994b procesgericht opleiden in j j peters r j j m van omme ren p w j schramade j g l thijssen red gids voor de opleidingspraktijk visies modellen en technieken houten bohn stafleu van loghum p 6 19 ver 1 19 wijnen w h f w e a 1992 te doen of niet te doen advies over de studeerbaar heid van onderwijsprogramma s in het hoger onderwijs zoetermeer ministerie van onderwijs en wetenschappen juli 2011 nummer 5 40e jaargang 348 40e jaargang nummer

5 juli 2011
